

■ ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ВИРОБНИЧИХ СИСТЕМ І СОЦІУМУ

УДК 631.11

ПРОВЕДЕННЯ ВАРТІСНОЇ ОЦІНКИ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ©

О.П. СКОРУК,
кандидат економічних наук, доцент
кафедри адміністративного менеджменту
та альтернативних джерел енергії,

І.С. МАЙДАНИК,
аспірантка,
Вінницький національний
аграрний університет
(м. Вінниця)

Стаття містить огляд наукових підходів до економічної сутності категорій “ресурси” та “ресурсний потенціал”, розгляд та обґрунтування структури останнього. Структуру ресурсного потенціалу становить поєднання природних, матеріальних ресурсів та праці, що утворює загальний ресурсний потенціал підприємства, регіону, певного структурного об’єднання. Основу ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств становлять три групи ресурсів: природні (земля), трудові та виробничі. У статті розглянуто динаміку забезпеченості земельними та трудовими ресурсами, вартісну зміну складових виробничих фондів аграрного сектору Вінницької області. До складу виробничих фондів сільськогосподарських підприємств включено основні та оборотні засоби. Проведено вартісну оцінку загального ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств регіону (за допомогою оцінки вартості основних груп – трудових, земельних та виробничих ресурсів). На основі результатів проведеного розрахунку проаналізовано зміну кількісного складу та структури ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств Вінницької області. Встановлено, що зростання вартісної величини їх ресурсного потенціалу створює сприятливі умови розвитку галузі та забезпечує подальше лідерство Вінницької області за рівнем виробництва валової продукції аграрним сектором серед регіонів України.

Ключові слова: потенціал, ресурсний потенціал, земельні ресурси, трудові ресурси, виробничі фонди, інтенсифікація виробництва.

Табл.9. Літ.14.

Постановка проблеми. В умовах невизначеної економічної ситуації, коли нарощення конкурентних переваг у вигляді збереження та розширення клієнтської бази, впровадження гнучкої цінової політики є дещо складним процесом, перед кожним підприємством постає завдання пошуку нових конкурентних переваг. Часто в умовах динамічних змін зовнішнього середовища підприємства саме внутрішнє середовище дає можливість використання власного потенціалу для підвищення

© О.П. СКОРУК, І.С. МАЙДАНИК, 2017

економічних результатів діяльності та укріплення позицій на ринку. В даній ситуації чи не найважливішим аспектом постає управління ресурсним потенціалом, що дозволяє максимально ефективно використовувати сильні сторони підприємства за умов ефективного управління ресурсами, що за специфіки сільськогосподарського виробництва мають обмежений характер.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поєднання природних, матеріальних ресурсів та праці утворює ресурсний потенціал будь-якої господарської структури на рівні підприємства, регіону, певного структурного об'єднання. Це підтверджується результатами наукових досліджень науковців, що зробили значний внесок у розвиток теорії управління ресурсним потенціалом. Зокрема, дослідженню економічної сутності категорії “ресурсний потенціал” присвячені роботи таких науковців, як П. Саблук [1], М. Орлатий [2], В. Бондаренко, Л. Бондаренко [3], А. Берсуцький [4] та інші. Проведення класифікації структури ресурсного потенціалу (поділ на три групи – земельні та трудові ресурси, виробничі фонди) було здійснено В. Трегобчуком [5], Л. Павловською [6], А. Берсуцьким. Доцільність включення до складу ресурсного потенціалу інформаційних ресурсів обґрунтовано О. Шаманською [7]. Розгляд значення ресурсного потенціалу підприємства у досягненні стратегії його розвитку досліджували О. Кузьменко [8], Н. Піняга [9] та О. Романенко [10]. Що ж стосується ресурсного потенціалу, найкраще відображення його сутності, складових формування та принципів ефективного використання досліджено М. Орлатим [2]. Значні досягнення науковців всебічно характеризують ресурсний потенціал, але конкретизація його дослідження на рівні сільськогосподарських підприємств регіону становить перспективу досліджень і досі.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є проведення вартісної оцінки динаміки величини ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств регіону. Важливим завданням є також визначення сутності понять “потенціал”, “ресурси”, “ресурсний потенціал”, що встановить його економічну сутність.

Перед проведенням розрахунку ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств варто розглянути стан ресурсозабезпеченості досліджуваного регіону за основними групами ресурсного потенціалу: земельного, трудового, виробничого. Проведенню вартісної їх оцінки передують характеристика їх кількісного стану та структури.

Виклад основного матеріалу дослідження. Агропромисловий комплекс України перебуває на шляху становлення та перебудови соціально-економічної інфраструктури, розвитку нових форм господарювання, досягненні структурної збалансованості та ефективного використання ресурсного потенціалу.

Розгляд сутності ресурсного потенціалу як економічної категорії у процесі управління ним є дуже важливим аспектом процесу економічного відтворення виробництва. Головною характеристикою аграрної галузі є обмеженість основних ресурсів (земельних та трудових), що суттєво впливає на ефективність господарювання. Визначення категорії “ресурси” сформуємо враховуючи економічну, владну, соціальну та об'єктну позиції (табл. 1).

Отже, ресурси – це сукупність елементів (можливостей, засобів виробництва та резервів), за умови ефективного використання яких можливе досягнення цілей суб'єкта господарювання на благо суспільства.

Таблиця 1

Визначення категорії “ресурси”

економічна	владна	соціальна	об’єктна
сукупність окремих елементів, що прямо чи опосередковано беруть участь у процесі виробництва або надання послуг.	фундаментальне джерело управління; усі ті засоби, використання яких забезпечує вплив на об’єкт відповідно до цілей суб’єкта.	реальні та потенційні можливості, засоби і резерви, якими володіє і які використовує певне суспільство.	елемент об’єкта управління, який може бути ефективно використаний суб’єктом для досягнення цілей.

Джерело: укладено з використанням [2, с. 17-18]

Термін “потенціал” у своєму етимологічному значенні походить від латинського слова “potential” та означає “приховані можливості”, які у виробничій практиці завдяки праці можуть перейти в реальну дійсність. У розрізі діяльності підприємств потенціал містить в собі сукупність усіх ресурсів, можливостей та компетентностей, які підприємство могло б використати за наявності необхідного рівня ресурсного забезпечення і отримати внаслідок цього максимальну ресурсовіддачу.

Дослідження категорії “ресурсний потенціал” знайшло відображення у працях багатьох науковців (табл.2).

Таблиця2

Теоретичні підходи до визначення категорії “ресурсний потенціал”

№ п/п	Автор	Визначення категорії	Сутність
1.	Павловська Л.Д.	це три групи ресурсів, які використовуються у процесі виробництва аграрної продукції та продуктів харчування. Перша – природно-біологічні ресурси, друга – трудові ресурси (або трудовий потенціал), третя – виробничі фонди	виділяється 3 групи ресурсів підприємства, що становлять його ресурсний потенціал
2.	Кузьменко О.В., Піняга Н.О.	визначають сутність ресурсного потенціалу підприємств у розрізі розгляду сукупності взаємопов’язаних ресурсів, комбінація яких дозволяє забезпечити здійснення місії та досягнення стратегічних цілей розвитку на підставі визначення його відповідності потребам внутрішнього середовища, розрахованим за взаємодією із зовнішнім середовищем	взаємопов’язані ресурси розглядаються у розрізі забезпечення ними реалізації стратегії підприємства
3.	Бондаренко В.М., Бондаренко Л.М.	серед структурних компонентів ресурсного потенціалу підприємства виділяють: природно-ресурсний, виробничо-майновий, фінансовий, трудовий, інноваційний потенціали, нематеріальну сферу ресурсного потенціалу	виділення нематеріальної сфери ресурсного потенціалу
4.	Романенко О.В.	це сукупність ресурсів підприємства, ефективне використання яких є запорукою реалізації довгострокової стратегії організації	визначення сутності з точки зору стратегічного управління
5.	Берсуцький А.Я.	ресурсний потенціал є елементною базою виробничого потенціалу (наявність конкретних ресурсів необхідної кількості і якості, що підлягають обробці на сучасному устаткуванні за новітньою технологією і забезпечуються трудовими ресурсами)	визначення за виробничим підходом (засоби праці і трудові ресурси)

Джерело: укладено з використанням [3, 4, 6, 8, 9, 10]

Найбільш поширеною в економічній літературі є думка, що до складу ресурсного потенціалу входять земельні, трудові і матеріальні ресурси. З цього приводу П.Т.Саблук зазначає: “Основними факторами сільськогосподарського виробництва є жива праця, земля та уречевлена в основних і оборотних засобах праця” [1, с. 29].

Академік УААН В.М.Трегобчук до складу ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств відносить три агреговані групи ресурсів, що беруть безпосередню участь у процесі виробництва сільськогосподарської продукції. До першої групи він включає природно-біологічні ресурси. До другої – трудові ресурси, як найважливішу складову частину біологічних та соціальних ресурсів, за допомогою яких здійснюється зв’язок між природою та матеріально-технічними ресурсами і відбувається процес виробництва. До третьої групи він відносить виробничі фонди (основні і оборотні засоби виробництва, матеріально-технічні та фінансові ресурси) [5, с. 55].

Ми погоджуємося з науковцями: поєднання природних, матеріальних ресурсів та праці утворює ресурсний потенціал будь-якої господарської структури на рівні підприємства, регіону, певного структурного об’єднання. Основу ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств становлять три групи ресурсів: природні (зокрема, земля), трудові та виробничі (що включають в себе основні і оборотні засоби). На основі проведення вартісної оцінки саме цих груп ресурсів можливо зробити об’єктивні висновки з приводу ресурсозабезпеченості підприємств та величини їх ресурсного потенціалу.

Ріст чи скорочення наявності окремих видів ресурсів, їх якісні зміни призводять до структурних зрушень в складі елементів потенціалу. Тому перед проведенням вартісної оцінки ресурсного потенціалу варто розглянути динаміку забезпеченості земельними, трудовими і матеріальними ресурсами сільського господарства Вінницької області.

Динаміку структури землекористування Вінницької області розглянемо за таблицею 3.

Таблиця 3

Динаміка структури землекористування Вінницької області, тис. га

Показники	Роки					Відхилен ня 2015 р. до 2011 р., %
	2011	2012	2013	2014	2015	
1	2	3	4	5	6	7
Сільськогосподарські угіддя	2015,8	2015,2	2014,7	2014,5	2014,2	99,92
Рілля	1726,4	1725,9	1725,1	1725,2	1725,5	99,95
Сіножаті	50,6	50,7	50,6	50,4	50,2	99,21
Пасовища	186,3	186,0	186,3	186,2	186,1	99,89
Посівні площі основних сільськогосподарських культур						
Уся посівна площа	1595,3	1613,2	1622,0	1617,6	1639,1	102,75
Зернові культури	877,8	869,1	889,3	839,1	827,0	94,21

Продовження табл. 3

1	2	3	4	5	6	7
Технічні культури	430,9	435,4	448,0	505,3	538,4	124,95
в т.ч. соняшник	150,0	162,0	167,9	193,8	187,5	125,0
Цукрові буряки (фабричні)	74,0	84,0	64,7	61,0	51,8	70,0
Картопля і овоче- баштанні культури	128,2	131,2	128,0	128,3	131,6	102,65
Кормові культури	166,4	167,1	156,6	144,8	142,0	85,34

Джерело: укладено з використанням [14]

З таблиці 3 видно, що протягом досліджуваного періоду (2011-2015 рр.) загальна площа сільськогосподарських угідь зменшилася на 0,8%, відповідно до 1 % становить величина зменшення ріллі, сіножатей та пасовищ. Така динаміка може бути пов'язана з необхідністю виведення незначної частини площі із земель сільськогосподарського призначення.

За 5 років загальна посівна площа по області зросла на 2,75%. Що ж стосується її структури, площа посіву зернових культур зменшилася на 5,79%, технічних культур – зросла на 24,95%, картоплі і овоче-баштанних культур – зросла на 2,65%, кормових культур – зменшилася на 14,66%. Це пов'язано в основному із застосуванням науково-обґрунтованих сівозмін підприємствами регіону та зміною ситуації на ринку сільськогосподарської продукції в умовах конкуренції.

Валова продукція сільського господарства Вінницької області в динаміці за 2012-2015 рр. зросла на 23,9%, в тому числі: рослинництва – на 9,3%, тваринництва – на 61,6 % (табл.4).

Таблиця 4

Валова продукція сільського господарства у сільськогосподарських підприємствах Вінницької області (у порівняльних цінах 2010 р.), млн грн

Показники	Роки				Відхилен ня 2015 р. до 2012р., %
	2012	2013	2014	2015	
Валова продукція сільського господарства,	14492,2	17872,4	19844,6	17949,8	123,9
в тому числі:					
рослинництва	10459,7	12637,4	13846,9	11433,3	109,3
тваринництва	4032,5	5235,0	5997,7	6516,5	161,6
Вироблено валової продукції у розрахунку на 100 га.с.-г. угідь (у порівняльних цінах 2010 р.), тис. грн.:					
	719,1	887,1	985,1	891,2	123,9
В тому числі продукції:					
рослинництва	519,0	627,3	687,4	567,6	109,4
тваринництва	200,1	259,8	297,7	323,5	161,8

Джерело: укладено з використанням [14]

Показники виробництва валової продукції у розрахунку на 100 га с-г угідь характеризують ефективність використання земельних ресурсів сільськогосподарських підприємств Вінницької області. З розрахункових показників

видно, що ефективність використання земельних ресурсів зростає за рахунок загальної сільськогосподарської діяльності на 23,9%, у галузі рослинництва – на 9,4%, тваринництва – на 61,8%.

Оцінку відтворення та використання трудових ресурсів проведемо за рахунок розгляду динаміки основних демографічних показників у сільській місцевості (табл.5) та оцінки рівня зайнятості сільського населення (табл.6).

Таблиця 5

**Основні демографічні показники в сільській місцевості
Вінницької області**

Показники	Роки					Відхилення 2015 р. до 2011 р., %
	2011	2012	2013	2014	2015	
Чисельність наявного населення (тис.осіб)	820,3	812,9	811,0	795,8	788,8	96,2
Кількість народжених (осіб)	8743	8890	8442	8502	7868	89,9
Рівень народжуваності (на 1000 жителів)	10,6	10,9	10,5	10,6	9,9	93,4
Кількість померлих (осіб)	16415	16087	16227	16111	15877	96,7
Рівень смертності (на 1000 жителів)	20,0	19,7	20,1	20,2	20,0	100
Природний приріст (скорочення) населення (осіб)	-7672	-7197	-7785	-7609	-8009	104,4
Природний приріст (скорочення) населення (на 1000 жителів)	-9,4	-8,8	-9,6	-9,6	-10,1	107,4

Джерело: укладено з використанням [14]

З таблиці 5 слідує, що чисельність наявного населення скоротилася на 3,8%. Це стало наслідком того, що рівень народжуваності за досліджуваний період зменшився на 6,6%, а рівень смертності залишився таким же високим. Темпи природного скорочення населення у розрахунку на 1000 жителів зросли на 7,4%. Збереження даної динаміки засвідчує пагубну ситуацію у селах, чисельність населення яких останнім часом стрімко скорочується.

Формування і використання трудових ресурсів у сільському господарстві має свої особливості. Науково-технічний прогрес у сільськогосподарському виробництві супроводжується абсолютним зменшенням чисельності працівників галузі (табл.6).

Таблиця 6

Рівень зайнятості сільського населення Вінницької області

Показники	Роки					Відхилення 2015 р. до 2011 р., %
	2011	2012	2013	2014	2015	
1	2	3	4	5	6	7
Все населення, тис. чол.	1641,2	1634,2	1618,3	1610,6	1602,2	97,6
Все сільське населення, тис. чол.	827,1	818,4	803,0	795,8	788,8	95,4
Економічно активне населення сільської місцевості, тис. осіб	398,4	393,0	381,2	362,6	349,1	87,6
Питома вага до сільського населення, %	48,2	48,0	47,5	45,6	44,3	X

Продовження табл. 6

1	2	3	4	5	6	7
Зайняте економічно активне населення, тис. осіб	48,8	52,3	45,0	44,6	44,8	91,8
Питома вага зайнятого населення, %	12,2	13,3	11,8	12,3	12,8	X
Середньооблікова чисельність штатних працівників усього, тис. осіб	39,8	41,4	35,8	35,8	35,7	89,7

Джерело: укладено з використанням [14]

Дані таблиці 6 свідчать, що на тлі абсолютного зменшення чисельності сільського населення (на 4,6%) скорочується і чисельність зайнятого економічно активного населення – на 8,2%.

Для того, щоб порівнювати забезпеченість сільськогосподарських підприємств регіону ресурсами, необхідно мати порівняльні показники оцінки різнорідних ресурсів, найкраще для цього використати вартісні показники.

В умовах ринку всі ресурси мають ціну, але в умовах перехідного періоду, коли в Україні ще не сформувався ринок землі, ринкова ціна земельних ресурсів ще не визначена. Відповідно до закону України “Про оцінку земель” існує її нормативна та експертна оцінка. Нормативна грошова оцінка земельних ділянок використовується для визначення розміру земельного податку, державного мита при обміні, успадкуванні та даруванні земельних ділянок, орендної плати за земельні ділянки державної та комунальної власності, втрат сільськогосподарського виробництва, а також при розробці показників та механізмів економічного стимулювання раціонального використання та охорони земель. В даному дослідженні ми використовуватимемо методику оцінки ресурсного потенціалу Саблука П.Т., за якою земельні ресурси оцінюються за нормативною ціною (табл.7).

Таблиця 7

**Середня нормативна грошова оцінка сільськогосподарських угідь
Вінницької області**

№ з/п	Показники	2012	2013	2014	2015	2016
1.	Рілля	22066,60	22066,60	27561,18	33073,42	33073,42
2.	Багаторічні насадження	67322,03	67322,03	84085,22	100902,26	100902,26
3.	Сіножаті	3311,86	3311,86	4136,51	4963,81	4963,81
4.	Природні пасовища	2956,65	2956,65	3692,86	4431,43	4431,43
5.	Середня нормативна грошова оцінка 1 га с.-г. угідь, грн/га	23914,28	23914,28	29868,94	35842,73	35842,73

Джерело: укладено з використанням [11]

З таблиці 7 слідує, що нормативна оцінка вартості землі має тенденцію до зростання. Але реальна вартість земельних ресурсів є значно вищою. Тому перед становленням ринку землі варто розробити методику оцінки реальної ринкової її вартості. На основі останньої визначення вартості земельних ресурсів було б більш об’єктивним та відповідним дійсності.

Динаміку вартості ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств досліджуваного регіону розглянемо за таблицею 8.

Таблиця 8

Розрахунок вартості ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств Вінницької області (в цінах поточних років)

№ з/п	Показники	2012	2013	2014	2015	2016	Відхилення 2016 р. до 2012 р., %
Земельні ресурси							
1.	Сільськогосподарські угіддя с-г підприємств, га	1264300	1256700	1261400	1267100	1272300	149,9
2.	Нормативна грошова оцінка 1 га с.-г. угідь, грн/га	23914,28	23914,28	29868,94	35842,73	35842,73	149,9
3.	Вартість земельних ресурсів, млн грн	30234,8	30053,1	37676,7	45416,3	45602,7	150,8
Виробничі фонди							
4.	Основні засоби, млн грн	1048,7	5149,6	6010,9	7244,8	9425,2	898,8
5.	Оборотні засоби, млн грн	7352,1	8852,9	11596,3	17428,7	30811,8	419,1
6.	Вартість виробничих фондів, млн грн	8400,8	14002,5	17607,2	24673,5	40237,0	478,9
Трудові ресурси							
7.	Середньооблікова чисельність штатних працівників, осіб	41422	35780	35811	35674	34274	82,7
8.	Середньомісячна заробітна одного штатного працівника, грн	2034	2391	2598	3349	4101	201,6
9.	Фонд заробітної плати, млн грн	1061,5	1075,2	1169,06	1509,6	1782,89	168,0
10.	Загальна вартість ресурсного потенціалу, млн грн	39697,1	45130,8	56452,9	71599,4	87622,6	220,7

Джерело: укладено з використанням [12, 13, 14]

При проведенні розрахунку вартості загального потенціалу враховано вартість земельних ресурсів (на основі нормативної грошової оцінки вартості площі сільськогосподарських угідь), трудових ресурсів (на основі розрахунку фонду оплати праці) та виробничих фондів (з врахуванням середньорічної вартості основних та оборотних засобів) сільськогосподарських підприємств регіону.

Отримані результати дослідження підтверджують зростання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств області за досліджуваний період у понад 2 рази. Проте для більш реального відображення дійсності важливо врахувати вплив інфляційних процесів на зростання показника. Скориговані дані на рівень інфляції розглянемо за табл. 9.

Таблиця 9

**Динаміка вартості ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств
Вінницької області (з урахуванням інфляції)**

№ з/п	Показники	2012	2013	2014	2015	2016	Відхилення 2016 р. до 2012 р., %
1.	Вартість земельних ресурсів, млн грн	30295,4	29903,6	30165,5	31693,2	40571,8	133,9
2.	Вартість виробничих фондів, млн грн	8417,6	13932,8	14097,0	17218,1	35798,0	425,3
3.	Вартість трудових ресурсів, млн грн	1063,6	1069,9	935,9	1053,5	1586,2	149,1
4.	Загальна вартість ресурсного потенціалу, млн грн	39776,7	44906,3	45198,5	49964,7	77956,0	195,9

Джерело: розрахунки автора

З таблиці 9 слідує, що вартість ресурсного потенціалу збільшилась на 95%. Основним чинником цього слугувало зростання вартості виробничих фондів – у 4 рази. Проте, на нашу думку, даний показник дещо завищений. В основному це пов'язано зі знеціненням національної валюти через складну економічну та політичну ситуацію в країні. Разом з тим, збільшення вартості земельних ресурсів лише на 33,9% підтверджує той факт, що до формування ринку землі потрібно сформуванню ринкової ціни на землю, що зараз штучно занижена.

Потенціал господарств і регіонів визначають як забезпеченістю, так і співвідношенням окремих видів ресурсів. Порушення їх збалансованості спричинює зниження потенціалу. Збалансованість аграрного потенціалу необхідно підтримувати постійним регулюванням пропорцій кількості і якості властивостей його складових.

Зростання вартості трудового ресурсного потенціалу на 49,1%, не зважаючи на збереження тенденції кількісного зменшення трудових ресурсів (на 17,3%), пов'язане з підвищенням оплати праці працівників (за досліджуваній період – у 2 рази).

Зростання вартості виробничих фондів сільськогосподарських підприємств пов'язане також з необхідністю інтенсифікації діяльності, адже в умовах обмеженості та іммобільності земельних ресурсів для сільськогосподарських підприємств саме інтенсифікація виробництва є важливим заходом для компенсування кількісного зменшення трудового ресурсного потенціалу та збереження оптимальної структури загального потенціалу. Крім того, інтенсифікація виробництва сприяє підвищенню економічної ефективності виробництва та нарощенню конкурентних переваг сільськогосподарських підприємств.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, зростання вартісної величини ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств Вінницької області створює сприятливі умови для подальшого лідирування Вінницької області за рівнем виробництва валової продукції аграрним сектором регіону в Україні. Перспективою подальших досліджень ресурсного потенціалу є вдосконалення оцінки земельних ресурсів (за рахунок визначення та використання ринкової ціни 1 га сільськогосподарських угідь), трудових ресурсів (за рахунок їх оцінки не за фактичним фондом оплати праці, а за розрахунком сукупної їх потенційної вартості з урахуванням показника продуктивності праці) та виробничих фондів (у розрізі розгляду питання доцільності включення до їх складу фінансових ресурсів).

Список використаних джерел

1. Саблук П.Т. Розвиток сільських територій в контексті забезпечення економічної стабільності держави / П.Т. Саблук // Економіка АПК. – № 11. – 2005. – С. 4-12.
2. Орлатий М.К. Ресурсний потенціал регіону: навч. посіб. / авт.-упоряд.: М.К. Орлатий, С.А. Романюк, І.О. Дегтярьова та ін.; за заг. ред. М.К. Орлатого.– К. : НАДУ, 2014. – 724 с.
3. Бондаренко В.М. Ресурсний потенціал економічного зростання підприємств АПК / В.М. Бондаренко, Л.М. Бондаренко // Збірник наукових праць ВНАУ. Серія: Економічні науки. – № 1 (56), Т.3. – 2012. – С. 132-139.
4. Берсуцький А.Я. Роль ринкового потенціалу в стратегічному управлінні підприємством / А.Я. Берсуцький // Економічний вісник НГУ. – № 4. – 2006. – С. 65-71.
5. Трегобчук В.М. Економічні проблеми відтворення і модернізації ресурсного потенціалу АПК / В.М. Трегобчук // Економіка АПК. – 1999. – №1. – С. 54-58.
6. Павловська Л.Д. Системний підхід до формування та використання виробничого потенціалу сільськогосподарських підприємств / Л.Д. Павловська, Н.К. Мрачківська // Економіка АПК. – 2012. – № 6. – С. 74-80.
7. Шаманська О.І. Система оцінки ефективності управління ресурсним потенціалом підприємств АПК [Електронний ресурс] / О.І. Шаманська // Електронне наукове фахове видання “Ефективна економіка” – 2016. – № 2. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua>. – Назва з екрану.
8. Кузьменко О.В. Організаційно-економічний механізм стратегічного управління ресурсним потенціалом підприємства / О.В. Кузьменко // Академічний огляд. – 2014. – № 1 (40). – С. 110-115.
9. Піяга Н.О. Вивчення потреби ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств системним підходом / Н.О. Піяга // Формування ринкових відносин в Україні. – 2013. – № 4. – С. 133-137.
10. Романенко О.В. Стратегічний аналіз використання ресурсного потенціалу інтегрованих підприємств / О.В. Романенко // Економіка розвитку (Economics of Development). – № 2(66). – 2013. – С. 104-109.
11. Довідник показників нормативної грошової оцінки сільськогосподарських угідь в Україні [Електронний ресурс] // Громадська організація “Всеукраїнська асоціація фахівців оцінки” <http://www.afo.com.ua>. – Назва з екрану.
12. Статистичний збірник “Діяльність суб’єктів господарювання Вінниччини” / Головне управління статистики у Вінницькій області. – 2016. – 180 с.
13. Статистичний збірник “Фінансові показники діяльності сільськогосподарських підприємств Вінниччини” / Головне управління статистики у Вінницькій області. – 2015. – 157 с.
14. Статистичний щорічник Вінниччини за 2015 рік. – за заг. ред. С. Ігнатова // Державна служба статистики України. Головне управління статистики у Вінницькій області. – 2016. – 616 с.

Список використаних джерел у транслітерації / References

1. Sabluk P.T. Rozvytok silskykh terytorii v konteksti zabezpechennia ekonomichnoi stabilnosti derzhavy / P.T. Sabluk // Ekonomika APK. – № 11. – 2005. – S. 4-12.
2. Orlatyi M.K. Resursnyi potentsial rehionu: navch. posib. / avt.-uporiad.: M.K. Orlatyi, S.A. Romaniuk, I.O. Dehtiarova ta in.; za zah. red. M.K. Orlatoho.– K.: NADU, 2014. – 724 s.
3. Bondarenko V.M. Resursnyi potentsial ekonomichnoho zrostannia pidpriumstv APK / V.M. Bondarenko, L.M. Bondarenko // Zbirnyk naukovykh prats VNAU. Seria: Ekonomichni nauky. – № 1 (56), T.3. – 2012. – S. 132-139.

4. Bersutskiy A.Ia. Rol rynkovoho potentsialu v stratehichnomu upravlinni pidpriemstvom / A.Ia. Bersutskiy // Ekonomichnyi visnyk NHU. – № 4. – 2006. – S. 65-71.
5. Trehobchuk V.M. Ekonomichni problemy vidtvorennia i modernizatsii resursnoho potentsialu APK / V.M. Trehobchuk // Ekonomika APK. – 1999. – №1. – S. 54-58.
6. Pavlovska L.D. Systemnyi pidkhid do formuvannia ta vykorystannia vyrobnychoho potentsialu silskohospodarskykh pidpriemstv / L.D. Pavlovska, N.K. Mrachkovska // Ekonomika APK. – 2012. – № 6. – S. 74-80.
7. Shamanska O.I. Systema otsinky efektyvnosti upravlinnia resursnym potentsialom pidpriemstv APK [Elektronnyi resurs] / O.I. Shamanska // Elektronne naukove fakhove vydannia “Efektyvna ekonomika” – 2016. – № 2. – Rezhym dostupu: <http://www.economy.nayka.com.ua>. – Nazva z ekranu.
8. Kuzmenko O.V. Orhanizatsiino-ekonomichni mekhanizm stratehichnoho upravlinnia resursnym potentsialom pidpriemstva / O.V. Kuzmenko // Akademichnyi ohliad. – 2014. – № 1 (40). – S. 110-115.
9. Piniaha N.O. Vyvchennia potreby resursnoho potentsialu silskohospodarskykh pidpriemstv systemnym pidkodom / N.O. Piniaha // Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini. – 2013. – № 4. – S. 133-137.
10. Romanenko O.V. Stratehichni analiz vykorystannia resursnoho potentsialu intehrovanykh pidpriemstv / O.V. Romanenko // Ekonomika rozvytku (Economics of Development). – № 2(66). – 2013. – S. 104-109.
11. Dovidnyk pokaznykiv normatyvnoi hroshovoi otsinky silskohospodarskykh uhid v Ukraini [Elektronnyi resurs] // Hromadska orhanizatsiia “Vseukrainska asotsiatsiia fakhivtsiv otsinky” <http://www.afo.com.ua>. – Nazva z ekranu.
12. Statystychnyi zbirnyk “Diialnist sub’iektiv hospodariuvannia Vinnychyny” / Holovne upravlinnia statystyky u Vinnytskii oblasti. – 2016. – 180 s.
13. Statystychnyi zbirnyk “Finansovi pokaznyky diialnosti silskohospodarskykh pidpriemstv Vinnychyny” / Holovne upravlinnia statystyky u Vinnytskii oblasti. – 2015. – 157 s.
14. Statystychnyi shchorichnyk Vinnychyny za 2015 rik. – za zah. red. S. Ihnatova // Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Holovne upravlinnia statystyky u Vinnytskii oblasti. – 2016. – 616 s.

**ANNOTATION
CALCULATION OF AGRICULTURAL ENTERPRISES RESOURCE
POTENTIAL
OF VINNYTSIA REGION**

SKORUK Olena,
*Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor of the Department of Administrative
Management and Alternative Energy Sources,*

MAYDANYK Iryna,
*Postgraduate Student of the Department of
Administrative Management and Alternative Energy Sources,
Vinnytsia National Agrarian University
(Vinnytsia)*

The article contains the review of scientific approaches to the economic essence of such categories as “resources” and “resource potential”, examination and discourse of them.

The structure of the resource potential is considered. The basis of agricultural enterprises resource potential is composed of three resource groups: natural (land), labor and means of production. On the basis of their evaluation one can come to the objective conclusions as to the scale of agricultural enterprises resource potential of the region.

The article also examines the dynamics of land and labor resources provision, price changes of productive funds of agricultural sector of Vinnytsia region. On the base of the calculation results quantitative changes in composition and structure of the enterprise resource potential of Vinnytsia region are analyzed. The increase of the price of agricultural enterprises resource potential of Vinnytsia region creates favorable conditions for the development of this field. It also ensures further leadership of Vinnytsia region in the level of gross production in agricultural sector among all regions of Ukraine.

Keywords: potential, resource potential, land resource, labor resources, productive funds, production intensification.

Tabl. 9. Lit.14.

АННОТАЦИЯ ПРОВЕДЕНИЕ РАСЧЁТА РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦИАЛА СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ ВИННИЦКОЙ ОБЛАСТИ

СКОРУК Елена Петровна,
*кандидат экономических наук, доцент
кафедры административного менеджмента
и альтернативных источников энергии,*

МАЙДАНИК Ирина Сергеевна,
*аспирантка
кафедры административного менеджмента
и альтернативных источников энергии,
Винницкий национальный аграрный университет
(г Винница)*

Статья содержит обзор научных подходов к экономической сущности категорий “ресурсы” и “ресурсный потенциал”, обоснование структуры последнего. Структуру ресурсного потенциала составляет сочетание природных, материальных и трудовых ресурсов, которое образует общий ресурсный потенциал предприятия, региона, определенного структурного объединения. Основу ресурсного потенциала сельскохозяйственных предприятий составляют три группы ресурсов: природные (земля), трудовые и производственные. В статье рассмотрена динамика обеспеченности земельными и трудовыми ресурсами, изменение составляющих производственных фондов аграрного сектора Винницкой области в денежном выражении. В состав производственных фондов сельскохозяйственных предприятий включены основные и оборотные средства. Проведено стоимостную оценку общего ресурсного потенциала сельскохозяйственных предприятий региона (с помощью оценки стоимости основных групп – трудовых, земельных и производственных ресурсов). На основе результатов проведенного расчёта проанализированы изменения количественного состава и структуры ресурсного потенциала сельскохозяйственных предприятий Винницкой области. Выяснено, что рост стоимостной величины их ресурсного потенциала создает благоприятные условия для развития отрасли и обеспечивает дальнейшее лидерство Винницкой области по уровню производства валовой продукции аграрным сектором среди регионов Украины.

Ключевые слова: потенциал, ресурсный потенциал, земельные ресурсы, трудовые ресурсы, производственные фонды, интенсификация производства.

Табл.9. Лит. 14.

Інформація про авторів

СКОРУК Олена Петрівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри адміністративного менеджменту та альтернативних джерел енергії, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, e-mail: skoruk_olena@ukr.net).

МАЙДАНИК Ірина Сергіївна – аспірантка кафедри адміністративного менеджменту та альтернативних джерел енергії, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, e-mail: gr_iren@i.ua).

SKORUK Olena – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Administrative Management and Alternative Energy Sources, Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, Soniachna Str., 3, e-mail: skoruk_olena@ukr.net).

MAYDANYK Iryna – Postgraduate Student of the Department of Administrative Management and Alternative Energy Sources, Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, Soniachna Str., 3, e-mail: gr_iren@i.ua).

СКОРУК Елена Петровна – кандидат экономических наук, доцент кафедры административного менеджмента и альтернативных источников энергии, Винницкий национальный аграрный университет (21008, г. Винница, ул. Солнечная, 3, e-mail: skoruk_olena@ukr.net).

МАЙДАНИК Ирина Сергеевна – аспирантка кафедры административного менеджмента и альтернативных источников энергии, Винницкий национальный аграрный университет (21008, г. Винница, ул. Солнечная, 3, e-mail: gr_iren@i.ua).

